

Drugs de baas | Appendix

Deel (i): Toelichting op de berekeningen

Deel (ii): Aanvullende inzichten

In deze Appendix geven we een toelichting op de belangrijkste berekeningen die we in de hoofdttekst benoemen. Bronnen zijn direct in voetnoten vermeld.

We verdiepen op berekeningen ten aanzien van:

- Volumes (markten) – (i) vergelijking met eerdere rapporten
- Volumes (markten) – (ii) toelichting op gebruikers- en productieperspectief, per drug
- Volumes (markten) – (iii) doorrekening naar de gebruiker
- Volumes (markten) – (iv) rioolwateronderzoek als input
- Cocaïne – (i) het *break-even* punt van handelaren en de druk op criminele winsten door onderscheppingen
- Cocaïne – (ii) andere invalshoeken om het aandeel van Rotterdam-Antwerpen in de Europese cocaïne-import te bepalen
- Cocaïne – (iii) de hoogte van het onderscheppingsniveau, in het licht van de grote hoeveelheid ‘geslaagde’ smokkelactiviteiten

Volumes (markten) – (i) vergelijking met eerdere rapporten

Voor de berekening is zoals gezegd de consumptie genomen als startpunt als bron van wat we vrij accuraat *weten*. Deze aanpak is in lijn met de methodiek van EMCDDA¹, hetgeen ook verklaart dat onze uitkomsten in een vergelijkbare bandbreedte zitten.

In 2019 heeft het EMCDDA een exercitie gedaan om de omvang van drugsmarkten in de Europese Unie in te schatten.² Onze berekeningen zijn met deze schattingen in lijn:

The overall estimates from this process are as follows.

	European Union			European Union, Norway and Turkey		
	Quantity			Quantity		
	Mid	Low	High	Mid	Low	High
Cannabis (tonnes)	1 550.97	1 405.73	1 710.33	1 597.30	1 450.25	1 758.47
Cocaine (tonnes)	118.56	99.65	137.46	120.40	101.32	139.47
Amphetamines (tonnes)	61.99	50.99	81.18	63.55	52.28	83.29
MDMA (million tablets)	59.73	49.70	69.76	63.09	52.85	73.33

Belangrijk om te melden dat deze berekeningen op basis van de *retail-puurheid* zijn.³ Dit is relevant, want de gemiddelde Europese retail-puurheid van cocaïne ligt rond de 60-65%.⁴ Dit omrekenend naar waarden van 100%-puurheid levert dus nog een forse vermindering van het totaal op. Hier moeten vervolgens wel de gebruikers ‘binnen Europa, buiten de EU’ worden opgeteld; zodoende komen wij tot een berekening van 160-200 ton cocaïne met retail-puurheid, in 2021; oftewel tot 120 ton cocaïne van 100%-puurheid.

In het meest recente Drug Report van de EMCDDA zijn deze waarden opwaarts aangepast ten opzichte van de eerdere schatting, naar een geschatte retailmarkt van 158 ton (bandbreedte: 117-193 ton).⁵ Dit is exclusief het Verenigd Koninkrijk, dat sinds de laatste meting niet meer onderdeel is van de EU. Maar ook met inbegrip van het VK (>1 miljoen gebruikers) zitten we in dezelfde bandbreedte met de 180 ton cocaïne (bandbreedte: 160-200 ton) die volgens onze berekening in Europa zou worden geconsumeerd.

In het eveneens recente Fenomeenbeeld drugs van de Politieacademie wordt toelichting gegeven op de inbeslagnames van precursoren, voor de productie van synthetische drugs.⁶ Daarin wordt onderscheid gemaakt tussen de vondst van *lege* verpakkingen (precursors zijn reeds gebruikt voor productie; en verpakking is gedumpt) en de inbeslagname van *volle* verpakkingen (precursor is aanwezig, zou gaan worden gebruikt voor productie).⁷ Op basis van de materiedeskundigen van Politie (Team Expertise en Wetenschap van de Afdeling Opsporingsondersteuning van de Dienst Landelijke Recherche van de Landelijke Eenheid (I-61)) maken ze berekeningen over de hoeveelheden xtc, speed en crystal meth die geproduceerd *hadden kunnen zijn*.

Dit gaat over de periode van 2017-2020, dus de som van 4 jaar:

- *Xtc: Op basis van de aangetroffen lege verpakkingen (13.368 kilo) wordt geschat dat 47.181.000 MDMA-pillen kunnen worden geproduceerd. De hoeveelheid pre-precursor (17.457 kilo) en PMK (5675 kilo) die in beslag zijn genomen, zouden goed zijn geweest voor de productie van 101.671.000 MDMA-pillen.*

¹ EMCDDA, 2022, Cocaine retail markets: multiple indicators suggest continued growth and diversification.

² EMCDDA, 2019, Technical Report: Estimating the size of the main illicit retail drug markets in Europe: an update.

³ Dit hebben we afgestemd met de hoofdonderzoekers van het rapport.

⁴ EMCDDA, 2021, Cocaine price and purity in the European Union (updated June 2021).

⁵ Zelfde bron als voetnoot 1. Getallen hebben betrekking op het jaar 2020.

⁶ Politie, 2022, Fenomeenbeeld drugs – De narcostand van Nederland (hoofdstuk 6.4, vanaf pagina 147).

⁷ Deze getallen zijn *inclusief* de precursoren die in het buitenland zijn onderschept met Nederland als beoogde eindbestemming.

Bij elkaar opgeteld komt dit dus neer op 150 miljoen pillen in 4 jaar tijd, oftewel 37,5 miljoen pillen per jaar (waarvan 12 miljoen pillen per jaar daadwerkelijk geproduceerd).

- **Speed:** *Op basis van de aangetroffen lege verpakkingen (40.000 kilo) wordt geschat dat hiervan 52.800 kilo amfetamine is geproduceerd. De hoeveelheid pre-precursor die in beslag is genomen (118.365 kilo) zou goed zijn geweest voor de productie van 156.242 kilo amfetamine.*
- Bij elkaar opgeteld komt dit neer op 210 ton in 4 jaar tijd, oftewel 52,5 ton per jaar (waarvan 13 ton per jaar daadwerkelijk geproduceerd).
- **Crystal meth:** *Op basis van de aangetroffen lege verpakkingen (40.000 kilo) wordt geschat dat hiervan 10.000 kilo crystal meth is geproduceerd. De hoeveelheid pre-precursor die in beslag is genomen (118.365 kilo) zou goed zijn geweest voor de productie van 29.591 kilo crystal meth.*
- Bij elkaar opgeteld komt dit neer op 40 ton in 4 jaar tijd, oftewel 10 ton per jaar (waarvan 2,5 ton per jaar daadwerkelijk geproduceerd).

Volumes (markten) – (ii) toelichting op gebruikers- en productieperspectief, per drug

Zoals gezegd nemen wij in dit onderzoek het gebruikersperspectief voor de *bottom-up* berekening. De waarden vanuit productieperspectief (*top-down* berekening) leiden voor cocaïne *niet* tot significant andere uitkomsten: de productie is beperkt tot drie landen en deze wordt goed gemonitord door UNODC⁸ en de Amerikaanse overheid⁹. Hier kan dus – met een onzekerheidsmarge – worden bijgehouden hoeveel jaarlijks wordt geproduceerd. Voor cocaïne kunnen we daarom, naast een *bottom-up* aanpak zoals we die ook op cannabis en synthetische drugs toepassen, een *top-down* berekening loslaten: met als startpunt de totale wereldproductie, hoeveel moet er door de Europese havens zijn gevloeid? Dit hebben we in de hoofdstuk tekst uitgewerkt in hoofdstuk 5. Het is bekend welke ordegrrootte van gebruikers er in Europa zijn, hoeveel in de VS, hoeveel in de rest van de wereld. Aan de hand daarvan kan dus – wederom met een onzekerheidsmarge – worden bepaald hoeveel *niet* door de Europese havens is gevloeid, en hoeveel dan *wel* overblijft.

Daarentegen zou een *top-down* benadering bij synthetische drugs tot andere getallen leiden. De theoretische productie – op basis van onderschepte precursoren – kan immers met een factor worden vermenigvuldigd om te komen tot ‘dat wat *niet* is onderschept’. Belangrijk om te beseffen is dat dit *weinig* impact heeft op de inschatting van de Nederlandse drugshandel. Die inschatting gaat over de binnenlandse markt voor de retail (dus de Nederlandse consumptie, die voor xtc en speed samen maximaal €100 miljoen bedraagt) en over de exportmarkten voor groothandelaren. Die laatste moet eveneens worden begrensd door dat wat *daadwerkelijk* kan worden verkocht, in de *bottom-up* berekening. En de verdiensten daaruit worden beperkt door prijzen die Nederlandse groothandelaren kunnen incasseren: enkele euro’s per gram speed en doorgaans minder dan een euro per xtc-pil.^{10,11}

In onze berekeningen werken we al met de assumptie dat Nederland een zeer groot deel van de Europese markt (75% voor xtc; 50% voor speed) bedient, en ook een stuk van de wereldmarkt *bovenop* de Europese markt (10% voor xtc; 5% voor speed). Dat leidt tot groothandelwinsten tot €300 miljoen voor xtc, en tot €400 miljoen voor speed. Zeer significante bedragen, en dus zeer problematisch vanuit perspectief van drugscriminaliteit. Maar de productie en groothandel van enorme hoeveelheden drugs die tegen zeer lage prijzen worden verkocht, resulteert in dit geval tot winsten voor Nederlandse handelaren in de orde van grootte van ‘vele honderden miljoenen’ (in plaats van ‘vele miljarden’).

⁸ EMCDDA, 2022, Europe and the Global Cocaine Trade.

⁹ The White House, 2021, ONDCP Releases Data on Coca Cultivation and Potential Cocaine Production in the Andean Region (op basis van data t/m 2020).

¹⁰ Politieacademie, 2018, Waar een klein land groot in kan zijn – Nederland en synthetische drugs in de afgelopen 50 jaar.

¹¹ Tegenover ~20 euro per gram cocaïne; ofwel minstens 10 euro na aftrek van onderscheppingen.

Exhibit (i): Op basis van omzet en kosten kunnen we de brutowinsten bepalen voor de Nederlandse groothandelaar

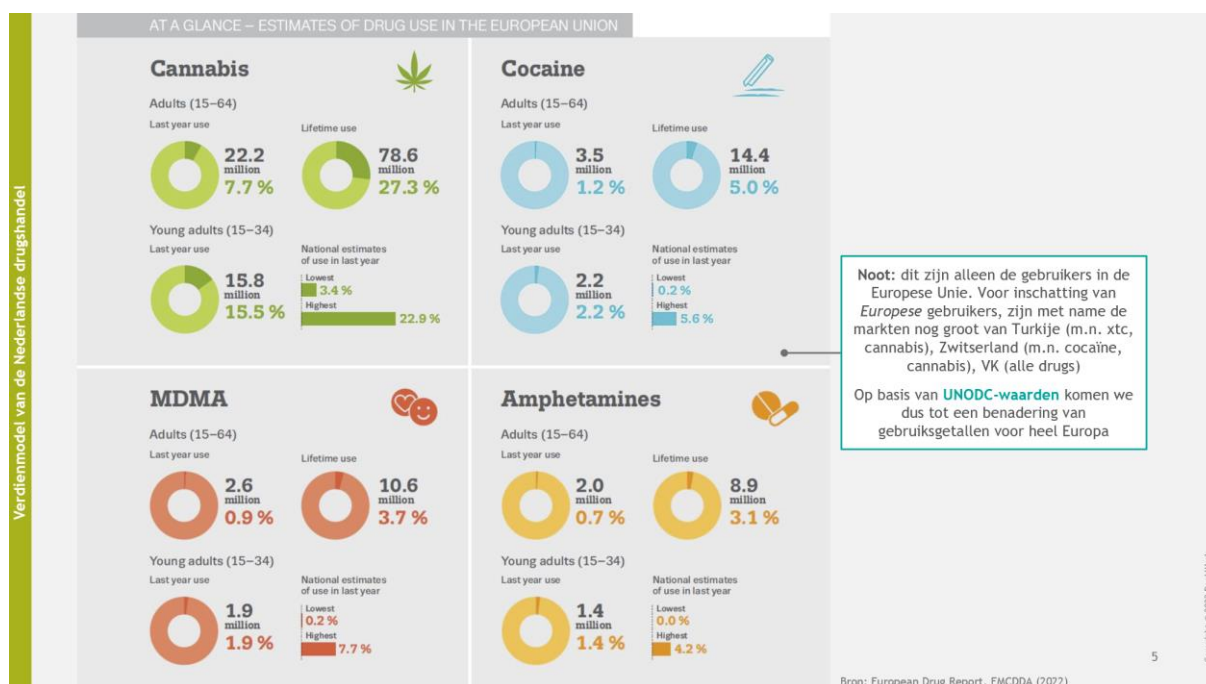
Exhibit (ii): Overzicht van wat we weten en wat we kunnen bepalen

Exhibit (iii): Overzicht van waarde vertegenwoordigd in Nederlandse activiteiten

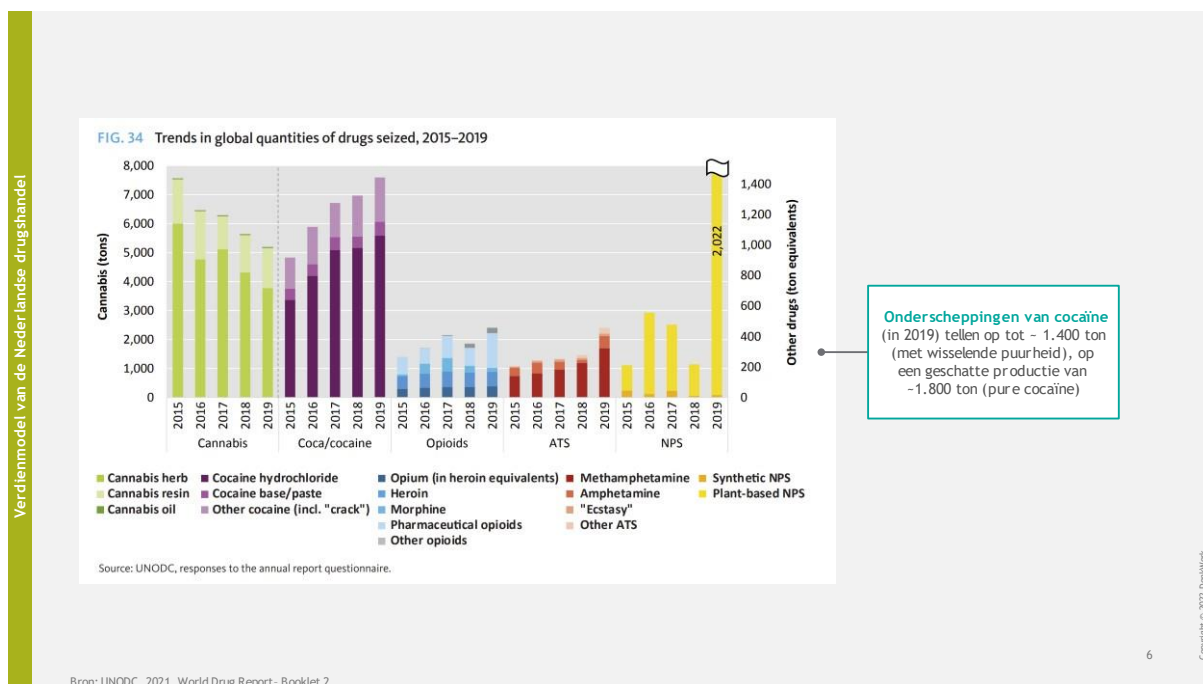

Exhibit (iv): EMCDDA-overzicht van aantal gebruikers in Europese Unie¹²

¹² Betekent dat hier – met name voor cocaïne relevant – Verenigd Koninkrijk en Zwitserland nog bij opgeteld moeten worden. Bron: EMCDDA, 2022 (juni), European Drug Report: Trends and Developments.

Exhibit (v): UNODC-overzicht van mondiale onderscheppingen¹³

Uit buitenlandse onderscheppingsdata en rapporten van opsporingsautoriteiten en drugsagentschappen blijkt al jarenlang dat Nederlandse groothandelaren ook een deel van de markt buiten Europa bedienen. Het is echter discutabel dat dit enorme bedragen oplevert voor de gemiddelde speler. Deze ‘transporten’ zijn voor synthetische drugs veelal postverzendingen.¹⁴ Dat zijn dus kleine hoeveelheden die door tal van spelers kunnen worden aangeboden.

Daarnaast is er veel focus op het controleren van Nederlandse postverzendingen (bijv. een 100%-controle in Australië), dus leidt ofwel tot hogere kosten door de onderscheppingen of tot hogere distributiekosten voor de moeite om deze controles te omzeilen. Veel verkoop zal over land gaan, en dus veel moeilijker traceerbaar zijn. Daarvoor geldt echter dat er een plafond zit aan potentiële winsten – en dat wordt gevormd door dat wat daadwerkelijk gekocht (geconsumeerd) wordt; wederom het gebruikersperspectief.

Ten aanzien van cannabishandel worden doorgaans zeer grote bandbreedtes gedeeld: vanaf 10.000 kwekers, oplopend tot wel 30.000. Dit laatste getal is veelal afkomstig van dezelfde assumptie: dat slechts 20% van alle cannabiskwekerijen zou worden ontdekt. Oftewel: de gemiddeld 5.000-6.000 ontmantelde kwekerijen moeten met een factor 5 worden vermenigvuldigd om het totaal te achterhalen. Belangrijk om te melden is dus niet dat *blijkt* uit energiedata er 30.000 kwekers zijn – daar wordt met dezelfde *assumptie* gewerkt. Het inbouwen van een meetsysteem dat op woningniveau verdachte activiteit detecteert, zoals we in hoofdstuk 8 benoemen, zou als bijvangst hebben dat deze schattingen accurater worden.

Zoals we beschreven in hoofdstuk 2 bestaat er voor synthetische drugs enige logica in het concentreren van de productie bij bepaalde handelaren – doordat expertise, ervaring en veel logistieke connecties nodig zijn. Daarin is Nederland een heel dominante speler geweest, en nog steeds, maar waaiert de productie naar andere landen uit: de kennis is overdraagbaar, de

¹³ UNODC, 2021, World Drug Report – Booklet 2.

¹⁴ UNODC, 2021, World Drug Report – Booklet 4.

connecties kunnen lokaal worden opgebouwd, en *local sourcing* bespaart veel kosten.¹⁵ Voor de productie van wiet geldt (nog) veel minder logica voor dit type concentratie. Weliswaar heeft Nederland een *bovengemiddeld* aandeel in de Europese wietproductie – dat in stand wordt gehouden door de normalisering van illegale handel, en het toestaan van consumptie – maar dit aandeel verwatert steeds verder. Doordat steeds meer Europese landen neigen naar het reguleren van de consumptie en – hiermee samenhangend – de handel, zal deze ontwikkeling doorzetten. Voor de import van hasj heeft deze ontwikkeling zich al duidelijker voorgedaan: waar tot 20 jaar geleden nog tot 50 ton hasj per jaar werd onderschept¹⁶, is dat in de afgelopen jaren iets meer dan 1 ton per jaar geweest.¹⁷

In onze berekeningen van wietproductie in Nederland houden we rekening met deze kleinere rol voor Nederland. Voor de zekerheid¹⁸ dichten we Nederland alsnog een forse rol toe: dat Nederlandse groothandelaren, *bovenop* de Nederlandse markt, nog 3-5% van de Europese markt zouden bedienen. Uitgaande van de gemiddelde oogst per kwekerij resulteert dat in maximaal 17.000 kwekerijen. Een fors getal qua productiewaarde, en gezien het feit dat dit betekent dat slechts 25-30% van alle kwekerijen jaarlijks wordt ontmanteld.

Volumes (markten) – (iii) doorrekening naar de gebruiker

Wat zouden deze getallen van de totale markt betekenen voor de consumptie-per-gebruiker? In het geval van Nederland¹⁹:

Cannabis (~1,1 gebruikers): ~60 gram per gebruiker per jaar; op basis van 2/3e gram als dosis is dat bijna twee keer per week gebruik, voor de gemiddelde cannabisgebruiker.

- Bekend is dat ~220.000 van de cannabisgebruikers, minstens 20 dagen per maand blowt; met een gemiddelde dosis van 2/3e gram zou deze groep, op basis van 240 gebruiksdagen per jaar, al uitkomen op ~35 ton. Op basis van 2/3e gram als dosis betekent dit dat de rest (~880.000 gebruikers) ~50 keer per jaar rookt, oftewel ongeveer 1x per week.
- Ook corrigerend voor 'wiettoerisme' blijven deze getallen fors: van de 19 miljoen jaarlijkse toeristen in Amsterdam – verreweg de grootste stad voor wiettoerisme in Nederland, waar tevens ~30% van alle Nederlandse coffeeshops ligt²⁰ – zouden 3 miljoen toeristen, 5-6 keer een coffeeshop bezoeken.²¹ Bij aankoop van 0,5-1 gram per keer, zou dat neerkomen op 7,5-9 ton extra cannabisgebruik door alleen toeristen in Amsterdam. Aangezien dit niet-ingezetenen van Nederland zijn, beschouwen we deze waarden echter als onderdeel van de exportwaarde; niet van 'lokale consumptie'.

Xtc (~400.000 gebruikers): ~20 pillen per gebruiker per jaar; op basis van 1,5 pil als dosis is dat meer dan maandelijks gebruik, voor de gemiddelde gebruiker.

- Xtc is amper verslavend, dus is hier een minder duidelijk onderscheid te maken tussen 'probleemgebruikers' versus 'recreatieve gebruikers'.

Speed (~180.000 gebruikers): ~25 gram per gebruiker per jaar; op basis van 0,5 gram als dosis is dat bijna elke week gebruik, voor de gemiddelde gebruiker

- Net als voor cocaïne geldt dat dit een forse dosis zou zijn. Speed is beperkt verslavend, dus kan een relatief hoog gemiddelde ook slechts beperkt gedreven zijn

¹⁵ Zowel door de lagere kans op onderscheppingen alsook doordat er minder schakels in de handelsketen nodig zijn, dan als een product ver moet reizen van producent naar consument.

¹⁶ KLPD-Dienst Nationale Recherche Informatie, 2006, De cannabismarkt in Nederland: Raming van aanvoer, productie, consumptie en uitvoer.

¹⁷ Nederlandse douane, 2022, Onderscheppingsdata van de verschillende soorten drugs (data van 2017 t/m 2021).

¹⁸ Om te voorkomen dat we de groothandelswaarde onderschatten.

¹⁹ Getallen van aantal gebruikers, net als in hoofdrapport, op basis van Trimbos-data: Trimbos, 2022, Cijfers drugs: gebruik en incidenten (op basis van data uit 2020 of 2021).

²⁰ I&O Research, 2022, Ook met i-criterium blijven meeste coffeeshoptoeristen Amsterdam bezoeken.

²¹ Trouw, 2021, Massatoerisme en coffeeshops: Amsterdam is het zat. Is een blowverbod de oplossing? (op basis van onderzoek door Breuer&Intraval).

door een groep van 'probleemgebruikers'. Ook hier is de aangegeven frequentie van bijna-wekelijks gebruik dus fors.

Cocaïne (~250.000 gebruikers): ~35 gram per gebruiker per jaar; op basis van 0,5 gram als dosis is dat meer dan wekelijks gebruik, voor de gemiddelde gebruiker.²² Noot: 0,5 gram komt neer op 5-10 lijntjes, wat een forse dosis is voor recreatieve gebruikers.

- Andere invalshoek: ~35.000 'probleemgebruikers' (bijna-dagelijks gebruik) en dus ~215.000 'recreatieve gebruikers': 35.000 mensen à 100 gram per jaar (200 keer per jaar x 0,5 gram) + 215.000 mensen à 25 gram (1 keer per week x 0,5 gram).

Volumes (markten) – (iv) rioolwateronderzoek als input

Rioolwateronderzoek heeft in de afgelopen jaren aan wetenschappelijke grond gewonnen. Voor het meten van relatieve veranderingen (over tijd en tussen steden/landen) en voor het detecteren van nieuwe soorten drugs (met potentieel gevaar, zoals crystal meth) is deze methodiek heel waardevol gebleken. Voor het bepalen van de consumptiewaarde blijven we in dit onderzoek het dichtst bij de inzichten van EMCDDA, UNODC, Trimbos.

De methodiek van rioolwateronderzoek wordt minder geschikt geacht voor het bepalen van *absolute* waarden, die nodig zijn voor inschattingen over de *absolute omvang* van consumptie. Door de beperkte selectie van plaatsen waar metingen worden gedaan, moeten extrapolaties worden gedaan – van Amsterdam-Utrecht-Eindhoven, gedurende 1 week per jaar, naar de consumptie van heel Nederland in een heel jaar. Er zit een ruime onzekerheidsmarge in het bepalen van welke 'populatie' op een bepaalde hoeveelheid rioolwater is aangesloten. Deze wordt in grote steden als Amsterdam verder vertroebeld door de (sterk fluctuerende) aanwezigheid van toeristen. Daarnaast zitten er onzekerheidsmarges in het omrekenen van de hoeveelheid metaboliet²³ naar de hoeveelheid van de drug zelf. Voor synthetische drugs, waar nog niet met een metaboliet wordt gewerkt maar met de drug zelf, bestaat daarnaast het risico dat niet alle (kleinere) dumpingen van drugs uit de data kunnen worden gefilterd.

In bepaalde regio's en landen zijn recentelijk extrapolaties gemaakt van de metingen van cocaïnegebruik in geselecteerde riolen, naar schattingen voor gebruik in het hele land. Dit leidt doorgaans tot fors hogere schattingen dan die door nationale monitoringinstanties of door EMCDDA worden gedaan. Bijvoorbeeld in Spanje, waar op basis van 12.8% procent dekking een extrapolatie naar het hele land is gemaakt. De rioolwateronderzoekers zelf wijzen ook op de beperkingen van deze methodiek, en doen de exercitie dan ook eerder om een *indicatieve* marktomvang te krijgen.²⁴

Op al deze fronten worden wel stappen gezet, zoals EMCDDA ook in zijn laatste Drug Report aangeeft – maar om te komen tot een absolute marktomvang op basis van rioolwateranalyse is meer onderzoek, analyse en data nodig.²⁵

²² Het merendeel van de mensen die cocaïne gebruiken, doet dat minder dan eens per maand (77%). Bron: Trimbos, 2021, Dit zijn de opvallendste nieuwe kerncijfers over drugsgebruik onder Nederlanders.

²³ De stof die vrijkomt in het menselijk lichaam door consumptie van de betreffende drug.

²⁴ Science of The Total Environment, 2021, The embodiment of wastewater data for the estimation of illicit drug consumption in Spain.

²⁵ EMCDDA, 2022, EU Drug Markets: Overview of data and methods.

In de volgende drie onderdelen gaan we dieper in op de berekeningen achter het onderscheppingsniveau van Rotterdam-Antwerpen.

Cocaïne – (i) het break-even punt van handelaren en de druk op criminele winsten door onderscheppingen

We schrijven dat onderscheppingen wel degelijk impact maken op het criminele verdienmodel. Dit is echter niet *zichtbaar* door alleen te kijken naar de hoogte van prijzen en puurheid: in een markt met tientallen aanbieders, is geen sprake van het ‘bepalen van prijzen’. Zolang aanbod voldoende is – en dat is het geval, want er wordt steeds meer naar Nederland en België vervoerd – zullen prijzen en puurheid vrij stabiel blijven. Maar de achterliggende *winsten* moeten dalen: Nederlandse groothandelaars moeten steeds meer cocaïne aankopen voor elke kilo die ze verkopen. Zoals we schrijven in hoofdstuk 3 moest in 2021 tot wel 2,5 kilo worden aangekocht per kilo die kon worden verkocht.

In de praktijk is de druk op winsten die worden geïncasseerd door criminele handelaren waarschijnlijk nog hoger. We beschrijven namelijk de *brutomarge*, niet de *nettowinst*: die wordt nog gedrukt door allerlei kosten, zoals de beloning voor uithalers (tot €2.000 per kilo), omkoping van havenpersoneel (de pincodefraude van €100.000 per lading), omkoping van beveiligingspersoneel, betalingen aan brokers om met corrupte medewerkers en logistieke connecties in contact te komen, aanschaf van wapens, communicatiemiddelen (een PGP-telefoon kan al €2.000 kosten, en een abonnement op een versleutelde communicatiedienst nog €2.000 per jaar). Dit zijn forse kosten. Grote spelers zoals Piet Costa hadden daarnaast hun eigen dekmantelbedrijven voor de smokkel in legale producten. Die kosten zijn moeilijk te kwantificeren, maar ook aanwezig; al staat daartegenover dat voor deze smokkeltactiek geen uithalers hoeven te worden gebruikt.

Cocaïne – (ii) andere invalshoeken om het aandeel van Rotterdam-Antwerpen in de Europese cocaïne-import te bepalen

De kern van de toelichting op het rioolwateronderzoek is: zelfs als consumptiewaarden nog hoger zouden zijn, zijn de onderscheppingen in de havens Rotterdam-Antwerpen zeer significant.

Stel dat de hoge schattingen vanuit rioolwater kloppen, waarin alleen al de Spaanse markt ~35 ton pure cocaïne zou consumeren en – dit doorrekenend – de Europese markt ~210 ton. Uitgedrukt in groothandel-puurheid is dit ~280 ton, oftewel ~130 ton meer dan de bandbreedte van EMCDDA. In dat geval zouden we onze schattingen dat er 260-320 ton cocaïne met groothandelaar-puurheid (~75%) door de havens van Rotterdam-Antwerpen stroomt, moeten ophogen met maximaal ~80 ton (60% van 130 ton). Dit brengt het totaal op 340-400 ton, waarvan we weten dat 160 ton is onderschept in Rotterdam-Antwerpen. In dat geval zou dus alsnog 40-47% van alle binnenkomende cocaïne zijn onderschept.

Eenzelfde ‘oprekking van de waarden’ kan worden gedaan door te stellen dat nog meer dan 50% van alle cocaïne die Europa bereikt, via Rotterdam-Antwerpen zou zijn gekomen. Dit is in allerlei opzichten onwaarschijnlijk, zoals we dadelijk toelichten. Maar stel dat we zouden aannemen dat 2/3^e van alle Europese cocaïne via Rotterdam-Antwerpen binnenkomt, dan nog ligt het onderscheppingspercentage op minstens 35%. Er valt echter meer voor te zeggen dat het aandeel van Rotterdam-Antwerpen *lager* ligt dan 50%:

- **Aandeel van de import uit Latijn-Amerika en de Cariben: 30-40%.** Nederland heeft inderdaad het grootste aandeel in totale import van alle Europese landen: gemiddeld 18-20%; en België nog een 8-10%.²⁶ Toch is dit lang niet de genoemde 50%. Duitsland (16-18%) en Spanje (13-15%) zijn na Nederland de grootste importeurs; en het VK en Italië zijn ook groot, vergelijkbaar met België (8-10%).

²⁶ Trade Map, actuele data (gebaseerd op 2017-2018 om te corrigeren voor tijdelijke covid-fluctuaties).

- Het aandeel van Nederland en België in *versfruit-import* is wel heel groot: bijna 40% van alle versfruit-import door Europa. Maar dat moet in perspectief worden geplaatst. Zoals we ook schreven in de hoofdtekst is vers fruit een aantrekkelijke deklading: vanwege de grote massa's, de mogelijkheid om cocaïne te verstoppert in de holtes van de koelcontainer, en het sneller doorlaten van producten met beperkte houdbaarheid.
- Maar vers fruit is lang niet de enige deklading voor cocaïne: het is algemeen bekend dat Douane hierop controleert, nadat een aantal grote ladingen hierin is onderschept (o.a. van groothandelaar Piet Costa). Dat heeft deze methode juist *onaantrekkelijker* heeft gemaakt in de afgelopen jaren. Alternatieven kunnen praktisch ieder product zijn: marmer, makreel, speelgoed, schroot. En al die alternatieve dekladingen zijn dan ook zichtbaar geworden in de afgelopen jaren. Het aandeel in versfruit-import *was* dus misschien een goede voorspeller van het aandeel in de Europese cocaïnesmokkel, maar is dat anno 2022 niet meer.
- **Containers (TEU²⁷) die in havens Rotterdam-Antwerpen worden overgeslagen: 30-35%.** Het klopt dat Rotterdam en Antwerpen de grootste containerhavens van Europa zijn. Op basis van de 15 grootste containerhavens in Europa is het aandeel in het totale TEU-aantal 27 miljoen (~15 miljoen door Rotterdam; ~12 miljoen door Antwerpen) van de ~82 miljoen totaal.²⁸ Als dus het aandeel van Rotterdam-Antwerpen in Europees containervervoer leidend zou zijn voor het aandeel in de Europese cocaïne-import, zou dit maximaal 35% moeten zijn.

Het aandeel van Nederland voor de Europese cocaïne-import moet dus niet overdreven worden: de havens van Rotterdam-Antwerpen zijn een zeer aantrekkelijke doorvoerplaats, ook dankzij efficiënte logistiek. Maar andere havens hebben deze kenmerken ook in hoge mate. Ook zonder deze 'oprekking' werken we al met een zeer significant aandeel van Rotterdam-Antwerpen in de totale Europese cocaïne-import: ongeveer 60%.²⁹

Cocaïne – (iii) de hoogte van het onderscheppingsniveau, in het licht van de grote hoeveelheid 'geslaagde' smokkelactiviteiten:

Hierin is het belangrijk om *volumes* en *aantallen* te onderscheiden. Waar we ons op richten is op totale groothandelswaarde, en daarmee op volume: elke kilo extra is extra waarde voor de handelaar. In de prioriteiten binnen onderscheppingen wil je dus allereerst de grootste volumes onderscheppen; dat er alsnog grote aantallen van *kleinere* ladingen zijn, is minder problematisch. Hierin is de analogie te maken van cannabis: we weten dat er ten minste 10.000 kwekers zijn in Nederland, maar dit zijn vooral zolder- en garageproducenten. In totaal telt dat op tot een grote economische waarde, maar dit is minder problematisch dan dat slechts 100 spelers deze hele markt zouden bezitten.

Daarnaast wordt nog steeds een heel groot volume *niet* onderschept. Daarin is dus verbetering mogelijk, en het is relevant die verbetering na te streven. Het idee dat er slechts een fractie wordt onderschept is *onjuist*, maar het klopt dat nog steeds veel volume succesvol door de havens wordt gesmokkeld. Dit is te zien aan twee aspecten: de hoeveelheid pincodefraude en de hoeveelheid uithalers. Maar in hoeveel gesmokkelde cocaïne zou dit vertegenwoordigen?

- **Qua pincodefraude:** de gemiddelde pincodefraude door een medewerker kan tot €100.000 opleveren, en de gemiddelde lading die in 2021 werd onderschept bevatte

²⁷ Twenty Foot Equivalent Unit – een gangbare maat voor 1 container is 2 TEU.

²⁸ Port Economics, 2022, Top 15 container ports in the European Union in 2021 (hieraan de haven van Felixstowe, UK, toegevoegd met ~4 miljoen TEU).

²⁹ 55% onderschept (als middelpunt van 50-60%) betekent dat 45% niet is onderschept, oftewel 130 ton. Dit betekent dat er 290 ton cocaïne door deze twee havens vloeit, op een geschatte totale import van 460-540 ton. Dat vertaalt zich naar ongeveer 60% van de totale cocaïne-import in Europa.

ongeveer 420 kilo cocaïne.³⁰ Gemiddeld kwam jaarlijks ongeveer 100 keer pincoddefraude voor (220 keer in een periode van 2,5 jaar tijd).³¹ Dat was *alleen* in verband met de Haven van Rotterdam. Gezien het onderscheppingspercentage van 50-60%, zou alsnog een geschatte 100-160 ton cocaïne *wel* door de havens van Rotterdam-Antwerpen zijn gevloeid. Als in *al* deze gevallen gebruik zou zijn gemaakt van pincoddediefstal, zou dit jaarlijks €30-40 miljoen hebben opgeleverd.

- Wat zien we in de praktijk? Er werd bij ten minste één enkele medewerker al €7 miljoen³² aangetroffen, die dit bedrag door pincoddefraude zou hebben verdiend – overigens niet per se in één jaar tijd. Op basis van de gemiddelde €100.000 per fraudegeval zou dit neerkomen op 70 fraudegevallen voor deze specifieke medewerker, waarmee diegene verantwoordelijk zou zijn voor het faciliteren van 28 ton cocaïne (70 x 400 kilo). Gezien de 100-160 ton succesvol gesmokkelde cocaïne hadden er in Rotterdam-Antwerpen echter wel 4-5 frauduleuze medewerkers kunnen zijn die zich *ieder* hieraan *jaarlijks* 70 keer schuldig maakten. Als we rekenen met een 50/50 verdeling van de cocaïne tussen Rotterdam en Antwerpen, zou door Rotterdam *alleen* al 50-80 ton cocaïne succesvol zijn gesmokkeld. Dit komt neer op 2-2,5 medewerker in de Haven van Rotterdam, à 70 keer per jaar pincoddefraude.
- **Qua uithalers:** de gemiddelde uithaler kan doorgaans tot €2000 per uitgehaalde kilo cocaïne ontvangen, en haalt doorgaans 50-150 kilo cocaïne per persoon uit een container. Uithalers werken met de *rip-on / rip-off* tactiek: in het bron- of transitland worden tassen met de cocaïne bij een lading geplaatst, en in het land van bestemming worden deze tassen er door hen ‘uitgehaald’.
- Wat zien we in de praktijk? In recente jaren zijn in de Haven van Rotterdam tot 450 uithalers per jaar aangehouden waarbij de drugs al was gesmokkeld: zij hebben dus succesvol ‘uitgehaald’. Uitgaande van de 50/50 verdeling tussen Rotterdam en Antwerpen, zouden hier 500-800 succesvolle uithalers voor nodig zijn geweest, à 100 kilo gemiddeld voor de totaal gesmokkelde hoeveelheid van 50-80 ton cocaïne. In ongeveer de helft van deze onderschepte ladingen werd in 2020 de *rip-on / rip-off* tactiek toegepast. Gemeten naar volume was dit ruwweg even populair als het verstoppert van cocaïne in legale producten.³³ Ervan uitgaande dat dit voor *niet-onderschepte* ladingen eenzelfde verhouding zou zijn, heb je ook voor die ladingen dus nog steeds 250-400 uithalers nodig (voor het uithalen van 25-40 ton cocaïne).³⁴

Beide gevallen laten zien: ondanks de hoge onderscheppingen, vloeit nog steeds een enorme hoeveelheid cocaïne *wel* door de havens. En als gevolg daarvan zijn aanverwante criminele activiteiten, zoals pincoddefraude en het uithalen van cocaïne, ook nog steeds in hoge mate aan de orde. Dit laat dat twee werkelijkheden naast elkaar kunnen bestaan: de werkelijkheid dat er grote hoeveelheden cocaïne zijn, die succesvol worden *gesmokkeld*; de werkelijkheid dat er grote hoeveelheden cocaïne zijn, die succesvol worden *onderscheept*.

³⁰ DenkWerk-analyse, op basis van recente onderscheppingsdata van de Nederlandse douane.

³¹ Afgerond naar boven (100, in plaats van ~90) omdat deze getallen betrekken hebben op de periode tot eind 2020 / begin 2021, en in de loop van 2021 mogelijk nog hoger zijn geworden.

³² Op basis van informatie Zeehavenpolitie, 2022.

³³ EMCDDA, 2022, Europe and the global cocaine trade.

³⁴ Gevallen van pincoddefraude en drugs uithalen kunnen beide optreden voor dezelfde lading cocaïne, en moeten dus niet bij elkaar worden opgeteld. Daarnaast vindt pincoddefraude niet alleen plaats voor het smokkelen van cocaïne, maar ook andere drugs en andere verboden producten. Het daadwerkelijke aantal gevallen van pincoddefraude zoals gebruikt voor cocainesmokkel zal dus lager zijn.

Deel (i): Toelichting op de berekeningen
Deel (ii): Aanvullende inzichten

We verdiepen tot slot op twee subvragen: waardoor zijn de onderscheppingen in de afgelopen jaren zo fors toegenomen? En waarom is het gemiddelde gewicht-per-lading zo fors gestegen?

Onderscheppingen zijn een functie van volume (hoeveelheid cocaïne die door de haven wordt gesmokkeld) en pakkans (het deel van die hoeveelheid dat wordt gedetecteerd). De toename in onderscheppingen zal deels een reflectie zijn van de toegenomen import van cocaïne: bij een gelijkblijvende pakkans, nemen de absolute volumes van onderschepte cocaïne toe. We lichtten eerder al de redenen toe waarom dit niet de enige verklaring zal zijn geweest. Zo zijn de absolute getallen significant hoger dan in alle andere Europese havens; en ze zijn hoog als aandeel van de totale Europese import van cocaïne. Overigens is het aandeel van cocaïne binnen alle onderschepte drugs in de haven van Rotterdam ook significant toegenomen: van 48% in 2017 naar 93% in 2021.³⁵

De toename in het onderscheppingsniveau wordt evenmin veroorzaakt doordat consumptie fors zou zijn toegenomen: weliswaar blijkt uit rioolwateronderzoek een toename van de gedetecteerde hoeveelheid pure cocaïne, maar dit wordt slechts deels verklaard door een toename van consumptie. De gemiddelde puurheid van cocaïne is in die periode ook fors gestegen: met gemiddeld ~5% per jaar, gedurende de lange periode van 2009-2016.³⁶ In hoofdstuk 2 zagen we al dat gebruik weliswaar verder normaliseert, maar dat het aantal gebruikers vrij stabiel is gebleven in de afgelopen jaren. Het consumptieniveau is dus geen verklaring voor de toename in onderscheppingen. Daarnaast biedt dit geen grond om aan te nemen dat criminele handelaren voor de steeds toenemende onderscheppingen hebben kunnen compenseren door meer te verkopen.

Exhibit: Cocaïnegebruik is na 2017 beperkt toegenomen; en toename van pure cocaïne tot 2017 komt vooral door hogere puurheid. De gestegen kosten door onderscheppingen worden dus amper gecompenseerd door toegenomen verkopen

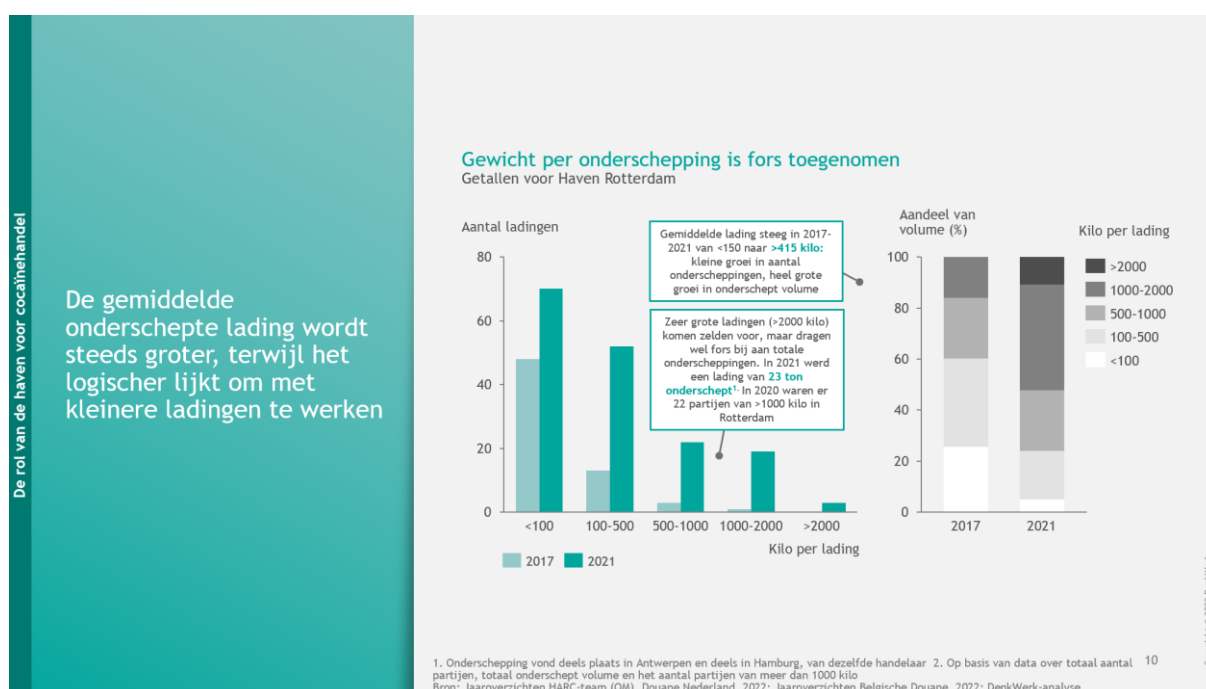
³⁵ Na cocaïne is – gemeten naar volume – qat de meest onderschepte drug, gevolgd door hasj. Heroïne had een aandeel van maximaal 4% in de onderscheppingen (830 kilo in 2017) en betrof maximaal 1,7 ton (2021).

³⁶ En deze stijging is tot ten minste 2019 doorgezet.

Een van de redenen waarom het geschatte percentage van cocaïne-onderscheppingen doorgaans lager ligt dan wat hier beschreven is, is dat volume en aantallen sterk van elkaar verschillen: bij de gemiddelde onderschepping in Europa wordt slechts ~2 kilo cocaïne onderschept: ~210.000 kilo, op iets meer dan 100.000 onderscheppingen.³⁷ Het grote merendeel van de onderscheppingen vindt plaats bij retailers, die hoogstens enkele kilo's per keer bij zich dragen; of op vluchten, waar een 'natuurlijke limiet' bestaat voor de hoeveelheid te smokkelen drugs in het menselijk lichaam of bagage.

Maar bij maritieme onderscheppingen is dit gemiddelde significant hoger, en in de periode 2017-2021 ook fors gestegen: van circa 150 kilo in 2017 naar circa 420 kilo in 2021, in de haven van Rotterdam. Het volume van 70 ton aan onderscheppingen is behaald met 'slechts' 160 onderschepte partijen. Wat heeft deze stijging in het gemiddelde gewicht gedreven? Dat is moeilijk om aan één reden toe te schrijven.

Exhibit: De gemiddelde onderschepte lading wordt steeds groter, terwijl het logischer lijkt om met kleinere ladingen te werken

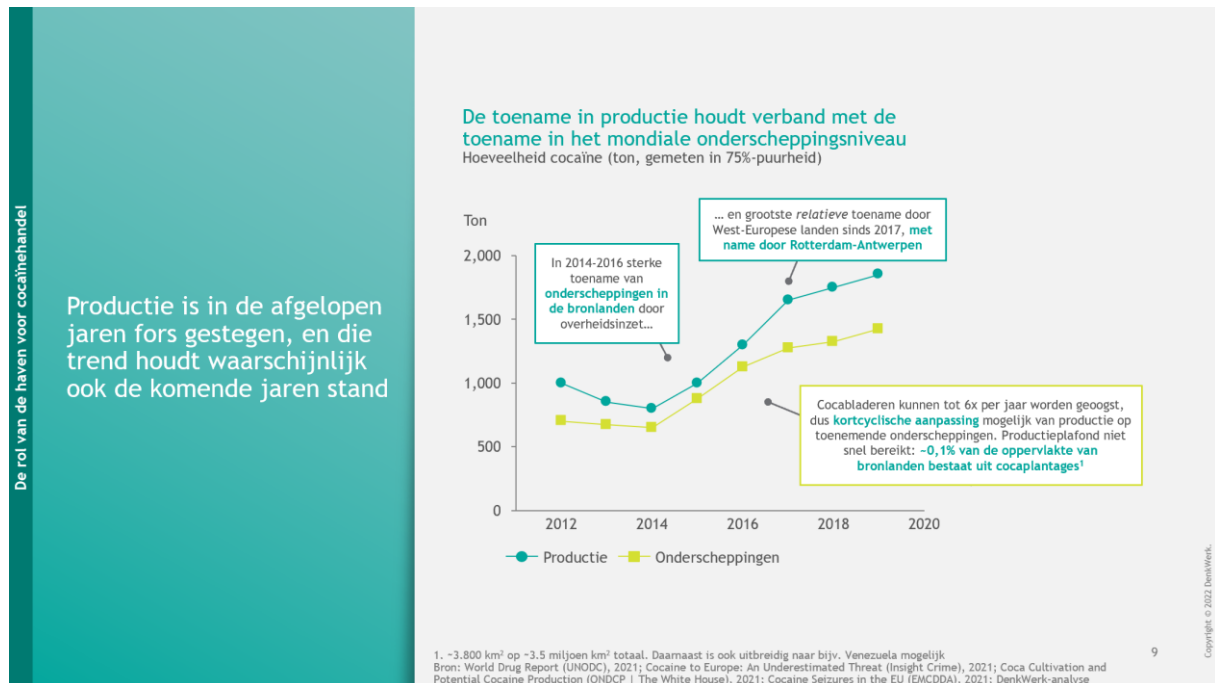

Het is logisch om met grotere ladingen te werken als je zekerheid hebt op een succesvol transport; of als de kosten-per-transport zeer hoog zijn. Geen van beide lijken een geschikte verklaring te geven voor de stijging: de mogelijkheid om een douanier te corrumperen en dus controles met grote zekerheid te omzeilen, zijn afgenomen door striktere controles; de kosten-per-transport blijven betrekkelijk laag, vergeleken met de opbrengst.

Een verklarende factor kan zijn dat kosten van de cocaïne zelf ook zeer laag zijn voor de zendende partij. Totale cocaïneproductie is fors toegenomen in de afgelopen jaren, en dus loont het om veel én vaak te verzenden.

³⁷ Bron: EMCDDA, 2021, European Drug Report: Trends and Developments.

Exhibit: Productie is in de afgelopen jaren fors gestegen, en die trend houdt waarschijnlijk ook de komende jaren stand

Het is ook mogelijk dat criminelen de toenemende onderscheppingen proberen te compenseren door in grotere ladingen te verschepen; en daarmee met één *shipment* een grote financiële klapper te maken. Daarnaast zal niet altijd sprake van een ‘geoptimaliseerde strategie’: de vele groeperingen ontplooiën verschillende tactieken, en het gemiddelde gewicht van 420 kilo-per-lading is daarin niet noodzakelijk ‘het optimum’.

Door de veelheid aan onderliggende factoren kan in dit geval niet met zekerheid worden gezegd dat deze trend van toenemend gewicht, in de komende jaren zal doorzetten.